

Henvendelse om vannkvalitet, saksbehandling og dokumenthåndtering

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Rana kommune

Møtedato

15.10.2026

Saknr

50/26

Saksbehandler Torbjørn Berglann

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 26/380 - 3

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar henvendelsen til orientering.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget har fått en henvendelse med påstander om at kommunen ikke leverer tilfredsstillende vannkvalitet, at saksbehandlingen ikke følger forvaltningslovens regler og at kommunen ikke gir innsyn i resultater fra målinger av vannkvaliteten. Henvendelsen kommer fra en folkevalgt, som har blitt kontaktet av en innbygger. Den folkevalgte spør om saken bør undersøkes av kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets sekretariat fikk en henvendelse fra en innbygger tidligere i år, som inneholder mange av de samme påstandene som den folkevalgte har stilt spørsmål ved. Kontrollutvalget foretok seg ikke noe med henvendelsen, dette etter anbefaling fra sekretariatet, se sak 19/26, 19.04.2026. De to henvendelsene framstår som svært like, sekretariatet legger til grunn at begge gjelder de samme forholdene. Henvendelsene har utspring i en sak fra 2021, da kommunen påla beboerne i et område å separere overvann og avløpsvann fra boligene sine. Ifølge kommunens opplysninger, var det dårlig vannkvalitet i området på grunn av at vannrørene var gamle. Når kommunen først skulle grave, benyttet man anledningen til å separere avløpsvannet.

Henvendelse høsten 2026

I den nyeste henvendelsen viser den folkevalgte til at han har mottatt et omfattende materiale fra innbyggeren. Sekretariatet har fått oversendt noe av materialet tidligere, da innbyggeren selv tok kontakt med kontrollutvalget. Dialogen mellom kommunen og innbyggeren har angivelig resultert i en svært omfattende korrespondanse. Den folkevalgte tar ikke stilling til påstandene, men ber kontrollutvalget om å vurdere om henvendelsen kan være aktuell for en forvaltningsrevisjon eller annen oppfølging. Den folkevalgte ber om at kontrollutvalget ikke begrenser seg til å undersøke vannkvaliteten, men også ser på "kommunens saksbehandling, dokumenthåndtering, innsynspraksis, faglige vurderinger, likebehandling og kommunikasjon med berørte innbyggere og andre offentlige instanser." Den folkevalgte spør også om saken viser svikt i kommunens systemer i lignende saker.

Henvendelse vinter/vår 2026

For å forklare bakgrunnen for forslaget til vedtak, er det nødvendig å gå noe nærmere inn på den første henvendelsen. Den kommer fra en av de berørte innbyggerne, som ble pålagt å separere avløpsvannet. I henvendelsen klager innbyggeren på "saksbehandling, manglende dokumentstyring og feilaktig informasjon". Den feilaktige informasjonen skal være gitt av en navngitt kommunal leder til helsevesenet.

Innbyggeren oppgir at kommunen separerte "vannledningsnettet", og viser til at forurensingsloven §22 gjelder avløpsnettet. Innbyggeren oppgir også at kommunen har brutt utrednings- og informasjonsplikten ved at den mangler dokumentasjon på målinger av vannkvaliteten. Innbyggeren hevder videre at kommunen har gitt feilaktige opplysninger om vannkvaliteten til helsevesenet. Innsenderen hevder også at kommunen ikke opptrer sannferdig. Innsenderen viser dessuten til at kommunen har brukt feil lovhjemmel når den

bruker forurensningsloven, all den tid det er dårlig drikkevannskvalitet som er årsaken til problemene. Innbyggeren ber derfor om at kontrollutvalget undersøker:

1. Hvorfor ble det iverksatt "akutte tiltak" i vedkommendes gate, dersom det ikke forelå målinger som tilsa at det var nødvendig.
2. Hvorfor den kommunale lederen har sagt at man ikke har målt jernverdier i drikkevannet når "faktiske forhold i gata tilsier det motsatte".
3. Om kommunen har fulgt sine arkivrutiner, eller om kommunen bevisst har unndratt dokumentasjon i saken fra offentligheten.

Det går fram av dokumentasjonen at innbyggeren har henvendt seg til Sivilombudet på grunn av manglende svar fra kommunen. Sivilombudet har, etter telefonkontakt med kommunen, gitt innbyggeren medhold i at brevene må besvares.

Brev til beboerne fra kommunen

Sekretariatet har bedt kommunen om innsyn i et brev, som vi fikk tilsendt et utdrag fra i den første henvendelsen. I brevet, som er en forklaring på forhåndsvarselet om pålegg om separering av avløpsvannet, beskriver kommunen bakgrunnen for at de vil pålegge beboerne separering av avløpsvannet. Årsaken er forhøyede jernverdier i drikkevannet på grunn av gamle rør. Kommunen mener at det er nødvendig å bytte ut vannledningene og vil benytte anledningen når gata er gravd opp til å separere avløpsvannet. De skriver også at:

- forurensningsloven § 22 gir dem rett til å pålegge innbyggerne å separere avløpsvannet,
- kostnadene må bæres av innbyggerne,
- innbyggeren kan klage på vedtaket til Statsforvalteren, når det er fattet,
- forhåndsvarsel om pålegg om separering av avløpsvannet er gitt med tre ukers varsel, i henhold til kravene i lovverket.

Kommunen skriver også hvilke alternativer innbyggerne har, som fristutsettelse og klage til Statsforvalteren. Innbyggerne får også opplyst at kommunen vil forhandle fram en avtale om arbeidet med en entreprenør. Beboerne i området kan benytte seg av avtalen, eller velge egen entreprenør.

Sekretariatets vurdering

Den nye henvendelsen bør vurderes i lys av den første, i og med at de gjelder samme forhold. Etter sekretariatets vurdering, så gjelder henvendelsene en enkeltsak. Enkeltsaker kan i noen tilfeller indikere systemsvikt. Her framstår det som kommunen har fattet sine vedtak etter faglige vurderinger om behovet for å bytte vannrørene. Sekretariatet tar ikke stilling til om vurderingene er korrekte. Vi kan likevel slå fast at kommunen har rett til å pålegge separering av avløpsvann etter forurensningsloven § 22, hvis det er nødvendig. Innbyggere som er uenige i et pålegg om separering kan klage på vedtaket. Det er ukjent for sekretariatet om innsenderen har brukt klageretten.

Ut fra den første henvendelsen, så framstår det ikke som innbyggeren er talsperson for flere enn seg selv. Det kan støtte vurderingen om at saken ikke gjelder en systemsvikt, men et enkelttilfelle. Påstanden om at den kommunale lederen har snakket usant er en del av enkeltsaken. Kontrollutvalget bør ikke undersøke dette.

Når det gjelder kommunens arkivrutiner og påstanden om at kommunen har unndratt informasjon, så har Sivilombudet gitt medhold i at innbyggeren skulle fått svar fra kommunen. Hvorvidt dette indikerer en systemsvikt, må kanskje ses i lys av den omfattende korrespondansen mellom innbyggeren og kommunen, uten at det kan unnskylde kommunens manglende svar. Kontrollutvalget kan eventuelt diskutere om dette er en så vesentlig svikt at man vil be kommunedirektøren orientere. Sekretariatet anser dette som et forhold i enkeltsaken og anbefaler at kontrollutvalget heller ikke forfølger dette videre.

Samlet sett mener sekretariatet at henvendelsene ikke indikerer at dette er en systemsvikt. Henvendelsene omhandler en kompleks enkeltsak, som kontrollutvalget ikke bør bruke

ressurser på. Sekretariatet anbefaler på denne bakgrunnen at at kontrollutvalget tar henvendelsen til orientering.